

Slik tar du vare på kalesjen din

Du lar vel ikke kalesjen stå på båten gjennom vinteren? Riktig behandling kan gi kalesjen mange ekstra år. Her er flere tips som forlenger kalesjens levetid.

TEKST OG FOTO: JØRN FINSRUD

Det viktigste for å holde kalesjen over lang tid er at den blir holdt ren. Båtliv får noen gode råd fra Kjetil Stenberg hos Kalesjefix i Holmestrand.

– Godt vedlikehold har utrolig mye å si. Den beste måten å ta vare på kalesjen på, er å vaske den gjennom sesongen. Vasker du den kun om våren er det for seint, sier Stenberg når vi treffer ham på verkstedet i Holmestrand. Selv bruker han store industrimaskiner, og på den måten får han også fram alle sømmer, og ser hva som begynner å bli dårlig. Samtidig kan kalesjen også bli impregneret.

Men du kommer også langt uten industrielle maskiner.

GRØNNSÅPEVASK

Legg kalesjen på flatt underlag, gjerne på en presenning. Bruk lett grønnsåpeblanding og en myk kost på skaft. Deretter spyle du lett over. Og bruk for all del ikke høytrykksspyler. Da river du opp ømmene. Bruk hageslange uten trykk. Skyll godt. Veldig godt. Såpe ødelegger nemlig impregneringen, sier Stenberg.

Han forklarer at såperester vil komme fram igjen ved første regnvær.

– Det er altså like viktig å skylle kalesjen for såpe som å få den rein.

Det finnes flere typer kalesjevask.

Grønnsåpe er bra, men mange benytter jordslagsfjerner.

– Da skal du også være forsiktig. Det er nemlig blekemidler i jordslagsfjerner, og ligger det for lenge bleiker du kalesjen din. Grønnsåpe tar ikke jordslag, men du kommer langt med det.

TØRKING

Når kalesjen er ferdig vasket er det tid for tørking. Stenberg får ikke understreket nok hvor viktig det er at den får tørket godt.

– Kalesjen skal være knusktørr før du pakker den sammen. Den må henge noen dager. Eventuelt kan du benytte et tørkerom, hvis du har det tilgjengelig. Eksempelvis blir alle kalesjer som sendes inn til vask hengende til tork i ukas tid før de kommer tilbake, sier han.

SØMMER

Når du har vasket kalesjen, kan det være at du oppdager sømmer som er dårlige. Avhengig av hva slags symaskin du har hjemme, kan du fikse sømmene selv, men Stenberg understreker at tekstilene krever kraftefulle industrimaskiner.

– Det er ikke vanskelig å sy hvis du har en symaskin som tåler det. Men en vanlig symaskin klarer ikke å føre stoffet

i de stang-lengdene man skal ha. Du får da en mengde hull samlet, sier Stenberg. Han forteller også at du ikke skal bruke vanlig sytråd, men tråd som trutner, altså bomullsomspunnen polyestertråd.

OPPBEVARING

Stenberg fraråder å legge kalesjen i garasjen eller la den stå i båten. Selv når den står under presenning er den utsatt.

– Under presenningen er det store temperaturforskjeller. I vinden er det også stor fare for at presenningen slår mot kalesjebøyene. Vi får inn mange kalesjer som er lappet nettopp ved bøyekantene på grunn av dette, sier Stenberg. Han påpeker at slik behandling forkorter kalesjens levetid betydelig.

- ### 10 KALESJETIPS
- 1 Hold kalesjen ren gjennom hele sesongen
  - 2 Vask kalesjen med grønnsåpevann, og bruk hageslangen og lett kost
  - 3 Skyll godt, såperester ødelegger impregneringen
  - 4 Tørk kalesjen godt
  - 5 Se gjennom sømmene, ikke bruk lim eller tape
  - 6 Ikke brett vinduene i kalesjen, rull dem heller sammen
  - 7 Bruk jordslagsfjerner med varsomhet
  - 8 Ikke impregner på begge sider
  - 9 Bruk vokslys til glidelåsen og eventuelle små lekkasjer
  - 10 Smør knappene jevnlig

TIPS FOR KALESJEN: Kjetil Stenberg hos Kalesjefix i Holmestrand anbefaler spesielt å holde kalesjen ren.

SLITES ETTER HVERT: En kalesje varer gjerne opptil 15 år, sier Kjetil Stenberg.

LEGG PENT SAMMEN: Over tid kan det bli ujevnheter.

PRAKTISK KALESJE

IKKE BRETT: – Rull kalesjen sammen, og brett i hvert fall ikke vinduene, sier Stenberg.

– Det kan være enormt stor forskjell på en fem år gammel kalesje som er totalt ødelagt og en tilsvarende som er helt strøken, sier han. Når du skal kalesjen bort for sesongen anbefaler Stenberg å legge den sammen med færrest mulig bretter for kalesjevinduene. Rulling et godt alternativ. Knek-

ker du et kalesjevindu mange ganger blir det stygt til slutt. Blir vinduet stygt kan det poleres opp. – Det finnes mange gode kjerringråd for å gjøre dette, men selv har jeg kommet fram til at Plastix er den beste løsningen. Den bør helst ikke brukes på nye vinduet, for den gir faktisk litt riper,

noe som kan gi skyggefelt. Men for litt eldre vinduer er det veldig bra.

GLIDELÅSER

Etter tre til seks år ryker ofte sømmen til glidelåsene. Her finnes det ikke så mange andre løsninger enn å få fikset sømmene fortest mulig. Lim frarådes, da det gjør

SLITES: Sømmen slites etter hvert, men glidelåsen kan «smøres» med et vokslys.

KAN UNNGÅS: Med litt marinefett varer knappene mye lenger.

FOR LITT ELDERE VINDUER: Plastix er effektivt, men lager småriper i nye vinduer.

det vanskeligere når kalesjen skal inn i symaskinen. Stenbergs erfaring er at det som slites raskest er den kalesjesiden som står mest vendt mot solen når båten ligger i havn.

Begynner glidelås å bli sprø og hard, er det enkleste gjerne det beste. Kjetil Stenberg anbefaler vokslys.

– Bruk gjerne et gammelt stearinlys. Det er billig og effektivt. Gni voksen inn i glidelåsen, og så glir den lettere. Stearinlys er i tillegg effektivt som akutt behandling hvis kalesjen lekker i sømmene. Gni den inn med stearin på oversiden, så løser du problemet. Dette er langt bedre enn gaffatape som legger igjen masse lim. Bonusen ved bruk av vokslys er at det du har gnidd på smelter i sola, og med det tetter det enda bedre igjen.

IMPREGNERING

En evig diskusjon er hvordan du impregnerer, hvis du ikke gjør det med profesjonell vask. Skal du impregnere kalesjen på insiden eller utsiden? Stenberg kvier seg litt for å kaste seg inn i denne diskusjonen, men snakker ut fra sin egen erfaring. De aller fleste kalesjene i dag har en coating på innsiden. Denne holder i opp til fem år, før man trenger å impregnere. Fordelen med impregnering er at vannet perler av, i stedet for at det blir liggende.

– Impregnerer du også på innsiden blir det et tett lag som gjør at kalesjeduken som ligger mellom disse to lagene med impregnering råtner. Jeg ville impregnert på utsiden, sier Stenberg.

KNAPPER

Når Kalesjefix får inn kalesjer repareres det med mengder med trykknapper. Dette er ekstrakostnader som lett kan unngås ved at du smører knappene. De fleste gangene du drar av en knapp er det fordi den aldri er blitt smurt og har grodd fast.

– Smør med nesten hva som helst. Du har kanskje sett at knappene blir litt blå inne i kanten? Dette skjer fordi delen som kneppes på er i jern, og knappen er i aluminium. Kombinasjonen med saltvann skaper reaksjoner. Selv vil jeg anbefale marinefett, sier Stenberg.

Smøringen bør du ikke gjøre bare til våren og høstopplaget. – Gjør det gjennom hele sesongen, så varer knappene mye lenger. Kikk på knappen når du tar den av, og se hvordan den ser ut, råder Stenberg.

JORDSLAG

Jordslag gir lukt, og pent er det heller ikke. Stenberg har erfart at det kan være store forskjeller på jordslag, avhengig av omgivelser og hvor lenge det har sittet på.

– Man kan bruke det samme middelet og den samme metoden på forskjellige kalesjer, men resultatet blir forskjellig, så

jordslag kan være individuelt. Reaksjonen blir også forskjellig, sier Stenberg. Det eneste han har erfart fungerer er Shipshape jordslagsfjerner, men den må du bruke med aktsomhet hvis du liker fargen på kalesjen din.

– Den fjerner opptil 90 prosent av jordslaget. Men den har en fare ved seg, da den også kan ta fargen. Jeg har også sett at den har fjernet coatingen slik at den lyse kalesjen ble brunrosa innvendig. Dette forsvant visstnok etter noen uker, men man får jo sjokk når kalesjen endrer så mye farge. Jeg anbefaler at du prøver deg litt fram, sier Stenberg.

PEN BEHANDLING

Vi spør til slutt hvor lenge Stenberg mener en kalesje bør holde.

– Jeg synes en kalesje skal holde i minst ti år, men jeg har sett fine kalesjer som er 15 år gamle. Samtidig har jeg fått inn elendige kalesjer som er fem-seks år

gamle. Dette avhenger av hvor flink båteieren har vært til å ta vare på kalesjen, svarer han.

Kostnaden for profesjonell vask er generelt avhengig av størrelse på kalesjen, og prisen gjelder per del. Prisen går fra 1000 til 2000 kroner, men for større båter kan bli dyrere. I tillegg må du da regne med 500 kroner for impregneringen. Skal du bytte glidelås ligger det på om lag 900 kroner per meter. Skal du bytte kalesjevindu kan du regne med rundt 1000 kroner per del.

– Foruten rådene vi har vært gjennom, vil jeg også anbefale at du ruller kalesjen pent sammen når det er fint vær, og ikke bare knekker den kjøpt sammen. Unngå lim og tape, det kan i verste fall være en midt-på-havet-løsning, men det medfører merarbeid i ettertid, avslutter Stenberg.

jan@battliv.no

Huskeliste for vinteropplag

- Sjekk fortøyningene. Bytt slitte tau, sjakler og kauser – og regn med at fortøyningsfjærer av gummi kan ryke etter en sesong eller to. Det er også klokt å doble opp fortøyningene med ekstra tau, lagt med noen centimeter slark. En rull med billigtau kan virkelig redde dagen!
- Det er en god idé å sette en tamp over lukene som ekstraskoring om håndrekkene eller beslag gjør dette mulig. Blåser en luke opp kan både andre luker og kalesjen ryke, for ikke å snakke om fuktskader og allment kaos. Legg en bit skumplast mellom tau og luke for å ta opp slark og beskytte glasset.
- Har du båten på land? Bestill opptak i god tid slik at du finner en dag som gir deg tid til å utføre nødvendig arbeid.
- Skift motorolje/filter og ta enkel motorservice på båter som ligger på sjøen. Full høstservice med vinterkonservering og frostsikring er viktig for båter som tas på land, lær deg gjerne dette selv. Det er ikke nødvendigvis noen heksekunst, og du får verdifull motorkjennskap på kjøpet.
- Vask og polér båten, spy skroget straks den er på land. Timene du bruker på høstsjauen får du mangfoldig tilbake når vårpussen nærmer seg. Rens og impregnér gjerne kalesjen om den blir stående på.
- Sjekk med flytevekt at ferskvannskjolekretsen har korrekt frostværskleinnhold. Tapp av ferskvannsanlegg og hell litt frostværskleblandet vann i vask og toalett. Tøm og desinfiser vanntanker, husk å sette på lokket. Båter som ligger på land må også tommes for saltvann i kjøle- og sanitærsystemer, som så spyles rene med ferskvann. Husk frostværsekisring!
- Sjekk bruksanvisning for kokeapparat og varmeovn for korrekt vinterlagring.
- Ta inn løse tekstiler og puter, elektronikk som ikke er fastmontert, samt kart og litteratur. Kanskje også fiskesturet trenger en overhaling?
- Vask tauverk, for eksempel i et putevar som kjøres på 30 grader med mild såpe.
- Fullad batteriene og koble på en god vedlikeholdslader, eller lad opp batteriene med en vanlig lader med noen ukers mellomrom. Ligger båten på sjøen og mangler landstrøm bør motoren startes og kjøres forsiktig opp til driftsvarme med jevne mellomrom. Samtidig er det tid for å monjonere lensepumpe og varmeapparater. Merk: Spør din motorleverandør angående rutiner for varmkjøring i vinteropplag.
- Sjekk forsikringen. Durkdrevne kjeltringer er spesialister på å stjele motor og drev fra opplagsbåter.
- Har du ti tommeltotter eller liten tid – men god råd? Vurder innendørs lagring på et «båthotell», gjerne med motorservice og puss. Det svir i lommeboken, men kan bli langt rimeligere enn konsekvensene av manglende vinterklargjøring og ettersyn.